СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 216. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 17. вересня, 1928. VOL. XXXVI. No. 216. Jersey City, N. J., Monday, September 17, 1928. THREE CENTS.

ЖЕРТВИ ГУРАГАНУ В РАКФОРД, ІЛИНОЙС

ВІД 50 ДО 100 ЗАБИТИХ, А 150 ТЯЖКО РАНЕНИХ. ЖЕРТВ В ЛЮДЯХ ГОДІ ПОЧИСЛИТИ, БО НАХОДЯТЬСЯ ВОНИ ПІД РУМОВИЩАМИ ФАБРИКИ, ПРИВАЛЕНІ ВЕЛИКАНСЬКИМИ ЗЕЛІЗНИМИ СТОВПАМИ.

РАКФОРД, Ілинойс, 14. вересня. — Місто навістив страшний гураган. Досі годі зорієнтуватися в жертвах і шкоді. Торнадо вдарило в місто точно о 4 год. по полудни. Було темно як о півночі. Найбільша трагедія відогралася в фабриці крісел, т. зв. Ракфорд Кабінет Компанії, в якій працювало 150 робітників. Можна надіятися, що яких 50 робітників вийшло ціло, а решта це забиті або тяжко ранені. Вітер зірвав дах фабрики, а потім потряс височезними стовпами, на яких опиралася ціла будівля. Стовпи подалися і впали на землю, а за ними подалася і ціла величанська будівля. Привалених стовпами робітників ще досі в більшости не витягнено.

Яка це була страшна буря, видно з того, що на одній тільки 18 Евені зірвала вона дахи з 20 домів, а три доми розірвала і понесла світами. Менші фабрики знищені цілковито. Вітер пірвав з собою цілий блак малих домів, де мешкали Нігри.

ПОРТО РІКО В РОЗПУЦІ.

80% НАСЕЛЕННЯ БЕЗ ДАХУ І ПОЖИВИ. В СТОЛИЦІ НЕМА СВІТЛА НІ ВОДИ, А НЕ ТО ПОЖИВИ. ВСЯКА ТЕЛЕФОНІЧНА КОМУНІКАЦІЯ ПЕРЕРВАНА.

САН ДЖУАН, Порто Ріко, 14. вересня. — Ще досі нема точних інформацій що до шкоди, яку потерпіло Порто Ріко по причині шаленого торнада. Уряд не має можности навіть скомунікуватися з місцевою владою чи зі світом і заарангувати допомогову акцію, бо все телефонічне і телеграфічне получення пірване. Положення прямо катастрофальне, бо столиця стоїть перед цілковитим браком не то поживи, але навіть і води.

Томас Е. Беннер, ректор університету в Порто Ріко, подає, що школа переходить всякі поняття. Ледви де можна побачити дім, щоби мав дах, а всі плянтації кави, бананів і інших овочів цілковито знищені.

ВАШИНГТОН ГОТОВ ДОПОМОГТИ.

АЛЕ ЖДЕ НА ОФІЦІЯЛЬНЕ ЗАПРОШЕННЯ З БОКУ ПОРТО РІКО.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Президент Кулидж одержав через департамент війни відомости про гураганову катастрофу в Порто Ріко і заявив, що уряд готов дати негайну поміч, як тільки Порто Ріко буде о неї просити. Уряд порозумівся вже з Червоним Хрестом в тій справі, а рівнож дав зарядження маринарці, щоби воєнні кораблі були готові в кождий час до такої акції.

$1,000,000 НА СТИПЕНДІЇ.

НЮ ЙОРК, 14. вересня. — Зі спадку, який залишив померший недавно фабрикант однодолярових годинників Інґерсол, піде $1,000,000 на стипендії для тих „добрих" хлопців, що схочуть піти до каледж, або вчитися якоїсь професії.

ІГНОРУЮТЬ ФРАНЦУСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ ДОГОВІР.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Президент Кулидж не звертає особлившої уваги на той договір, що його заключила недавно тому Англія з Францією відносно фльоти. Злучені Держави будуть держатися далі наміченої ними політики і будуть розбудовувати фльоту до тої міри, щоби держава була забезпечена.

Але на загал Вашингтон мимо заяви президента поденервований секретними клявзулями того договору, який наробив стільки шуму в цілій Европі.

СМИТ ВИБИРАЄТЬСЯ В ДОРОГУ.

ЇДЕ НА ЗАХІД І ТАМ ПОЧНЕ РОЗРАХУНОК З ВОРОГАМИ, ЩО ПОШИРЮЮТЬ КАЛЮМНІЇ.

ОЛБАНІ, 14. вересня. — Говернор Смит покінчив свої діла і вибирається на двотижневу аґітаційну подорож по західних стейтах, де виголосить кілька промов і обговорить ті закиди, які розпускають проти него вороги не так явно як „шемраючи".

ГУВЕР ЗНИЩИВ ФАРМЕРІВ.

НЮ ЙОРК, 14. вересня. — Раскоб, голова Демократичного Народного Комітету, оголосив стейтмент, в якім твердить, що готов доказати урядовими документами, що Гувер є тим, що завів сталі і примусові ціни на фармерські продукти підчас війни і в той спосіб знищив фармерський стан.

КУЛИДЖ А ВИБОРЧА КАМПАНІЯ.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Републиканська партія дуже бажала би собі того, щоби през. Кулидж виголосив кілька промов, заявляючися за Гувером, а зосібна уважає це конечним, щоби Гувер і Кулидж говорили на одним зібранню і разом оба виступили перед публикою. Знова Кулидж є тої думки, що це не згідне з становищем президента. Але що його дійсна симпатія є по стороні Гувера, то він готов виголосити кілька промов, в яких оборонить Гувера перед тими закидами, що відносяться до републиканської адміністрації.

ДИТИНА НА СУДІ ЗА ПРОДАЖ АЛЬКОГОЛЮ.

НЮ ЙОРК, 13. вересня. — Перед місцевим федеральним судом ставала нині дівчина Ольга Ребрака, обжалована зі своєю матірю Анною за продаж алькоголю. Суддя звільнив дівчину від вини й кари, коли дівчина доказала, що вона тільки слухала матери, а матір засудив на 10 долярів кари.

ПАПА ЗА ОБЄДНАННЄМ ЦЕРКОВ.

РИМ, 13. вересня. — Папа видав нову енцикліку „Рерум Оріенталіум", в якій підносить заслуги Домініканів, Францішканів, а головно Єзуїтів за працю довкола приєднання грецької, сирійської і других церков сходу до церкви римської.

ВИБУХ ПОРОХУ НАСЛІДКОМ СПЕКИ.

В державній фабриці пороху в Бержера біля Бордо (у Франції) вибух наслідком небувалої спеки запас стрільного пороху. Магазин обняв величезний стовп полумя, високий на кількасот метрів. Огонь захопив також приватні будинки. Около 50 осіб, переважно дітей, відвезли до шпиталю, 13 робітникам грозить смерть. Пожежа перекинулася на сусідну фабрику і заподіяла міліонові шкоди.

БАЛФУР І ЖИДИ.

У лондонськім ратуші відбувся перший „кошерний" бенкет. Його давала жидівська віроісповідна громада в честь лорда Балфура, якому, як відомо, Жиди завдячують опікунчу політику Англії у відношенні до Палестини. На бенкеті Жиди дали почин до збірки 75,000 фунт., за які засадять на стоках гір над Назаретом 250,000 дерев і назвуть це місце „Лісом Бальфура".

СИН РУДОЛЬФА.

У Карльсбаді арештували панка, що повторив занадто старий спосіб і представився як син архикнязя Рудольфа та баронівної Вечери. На поліції пояснював він, що приїхав сюди, щоби побачитись зі своєю кон своєї мами. Цей панок є громадянином з Бельська, називається Макс Ріхтер і імовірно є ненормальним, тому, що всю цю рекляму робить безкорисно, а виключно для приємности, щоби служба в готелі віддавала йому княжу почесть.

ЗУХВАЛІ БАНДИТИ.

На гладкій дорозі, в білий день нападають бандити на людей і грабують. Ось на дорозі до Жовкви, таки зараз за Львовом, напали на селянина Гринька Кунька з Зашкова два бандити і зрабували з воза кілька пакунків, які він віз для купців. Коли господар хотів боронити, бандит вдарив його в лице і ще погрожував револьвером. Таких випадків не списати, бо дуже їх багато трапляється.

НАРИБОК ЦИГАНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ.

Румунське студентство високих шкіл забажало мати один день в році, який моглоби обходити як своє свято. По довгій дискусії вирішили святкувати день, у котрому вони зажадали недопустити до університетських студій жидівської молоді. Дивно, що їхнім святом не став котрийсь день, в якому можнаб було відсвяткувати річницю одного з більших жидівських погромів. На всякий випадок нарибок румунської інтелігенції дав зайвий раз доказ, що в ньому не занидили інстинкти римських каторжників, що привели на світ румунську расу, що прикрасу людської породи, під якої пануванням судилося, на жаль, жити й частині українського народу.

БАЛЬОНИКИ ДО БОГІВ.

В Китаю тепер страшна пожежа і голод. Китайці відбувають свої процесії і богослуження, щоби вблагати своїх богів ратунку. Що вечора виходять на вулиці міст і сіл з маленькими бальониками в руках, причіпають до тих бальоників картки з виписаною просьбою до богів і пускають ті бальони вгору. Бальоники йдуть угору, аж за хмари, а вітер несе їх світами, доки не тріснуть і впадуть на землю. Але бідні годні Китайці вірять, що ці бальоники залетять з молитвами до бога... і що боги дадуть їм хліба. Ми желаємо, щоби молитва Китайців була вислухана.

ХТО КУКІЛЬ СІЄ...

Одна з більше патріотично настроєних польських часописей нарікає, що до Державної Промислової Школи у Львові зголошується лише менше здібна молодіж, що не могла собі дати ради в середних школах. Нема причини не вірити, що так воно в дійсности є, а додамо, — і так бути мусить. Це наслідки протекційної і шовіністичної тактики. Бо коли про приняття до школи рішає не здібність та охота посвятитися науці ремесла, а обряд, зазначений в метриці хрещення, з метою недопустити до школи непольську молодь, то ясно, що вона заповнюється, що правда, тільки польським елементом, але менше відповідним. Обовязком українських родичів є, не оглядаючися на всі перешкоди, з цілою енергією здобувати приступ до державних промислових шкіл для своєї дітвори.

ЯК У НАС БАВЛЯТЬСЯ.

В Семенові коло Теребовлі було весілля в Івана Коровича. Підчас забави вдарив один другого, Миколу Колівнара, ножем у ребра так, що той спустив духа.

УБИВСТВО В УРМАНІ.

В селі Урмань, пов. Бережани, замордував хтось в ночі з 28. на 29. липня Розалію Кіналь з Волиці. Бандит напав її, як вертала з Бережан, замордував і кинув до ставу, віддаленого кілька кільометрів від місця убивства.

ВИБОРЧА ЖИДІВСЬКА БОРОТЬБА.

У Львові мають небаром відбутися вибори до жидівського кагалу, або, як це офіціяльно називається, до жидівської віроісповідної громади. В звязку з цим між Жидами розпочалася виборча хрія. Борються між собою два табори: сіоністи зпід знаку Райха й асимілянти під проводом відомого жидівського богатиря Єгера. В дні 18. серпня скликали були сіоністи до Народного Дому виборче віче, яке їм асимілянти розбили. Єгер дотепер належав до сіоністів, але в останних днях його з сіоністичної організації викинено і видано в цій справі відповідний комунікат.

ФАЙНО ПОЖЕНИЛИСЯ.

Гершко Лянгефус, Жид з Лодзі, оженився тому 30 літ з Йохветою Рейс. За 4 роки мали двоє дітей: сина Генрика і доньку Геню. Тоді старий поїхав до Америки шукати щастя й оженився там другий раз, бо тут перша жінка вмерла. Від другої жінки мав він дочку Генрету. Тепер послухайте. Сироти по Йохветі, яка вмерла в Лодзі, жили у свояків у Відни, аж доросли. Тоді молодий Генрик поїхав до Палестини, а Геня лишилася далі у Відни. Тимчасом з Америки приїхала до Палестини друга донька старого Гершка, Генрета, запізналася з молодим Генриком, полюбилися — і побралися, бо не знали, що вони брат і сестра. Та на тім не кінець. Старому Гершкови вмерла друга жінка в Америці і він поїхав до Европи, до Відня. Тут він запізнався з якоюсь молодою жидівочкою і скоро оженився з нею. Тою жидівочкою була його власна донька від першої жінки, Геня. Все це виявилося аж в Лодзі, коли другі Жиди пізнали і сказали Гершкови, що він оженився зі своєю дочкою. Старий мусів з дочкою взяти розвід, а молодий мало не здурів з жалю, бо він залюбився у своїй сестрі, а вона в нім.

ЖІНКА, ЧИ НЕ ЖІНКА?

Недавно замордував хтось сокирою господаря з Волі Блажовської, самбірського повіту, Володислава Гудика. Підозріння впало таки на його жінку і її арештували, хотяй вона каже, що їй і в думці не було вбивати чоловіка. Сусіди свідчать, що вона часто відгрожувалася, що вбе його або строїть.

МУЖ ВИМОРДУВАВ РОДИНУ.

Недалеко Біложежі (Виленщина) мешкав якийсь Набуртовіч з жінкою і з двома дітьми. Він вибрався раз, як пачкар, на радянський бік і десь пропав. Жінка думала, що він згинув на границі і приймила до себе Гринька Табуна, на віру. Та по якимсь часі повернув Набуртовіч, а як довідався, що його жінка вже жиє з другим, впав у ночі до хати і вимордував усіх: жінку, Табуна і діти. Потім підпалив хату і втік у ліс.

СОВІТСЬКЕ ЗОЛОТО ПЛИВЕ ДО НІМЕЧЧИНИ

ПОЛОВИНА ІМПОРТОВАНОГО ДО НІМЕЧЧИНИ МЕТАЛЮ ПОХОДИТЬ ВІД СОВІТІВ. СОВІТСЬКИМ ЗОЛОТОМ СПЛАЧУЮТЬ РЕПАРАЦІЇ. БОЛЬШЕВИКИ ДОБУВАЮТЬ ЧИМРАЗ БІЛЬШЕ ЗОЛОТА, ЩОБ ВИРОБИТИ СОБІ КРАЩИЙ КРЕДИТ І УТВЕРДИТИ КУРС ЧЕРВІНЦЯ.

БЕРЛІН, 14. вересня. — В першій половині 1928 року привезено до Німеччини з СССР золота ваги 70,238 кільограмів. В першім тижні одного тільки вересня побільшено німецьку золоту резерву на 21,000,000 золотих марок, які походять з совітського жерела. Кажуть, що Москва хоче в той спосіб допомогти Німеччині сплатити припадаючі на неї репарації в сумі 300,000,000 марок, з яких 80,000,000 треба вже платити в найблищих місяцях. Кромі золота вивозять совіти на велику скалю ще й нафту. Заразом роблять старання, щоби збільшити річну продукцію золота до $150,000,000. Золотом і плятиною хочуть вони здобути собі широкий кредит за границею, а рівнож хочуть доповнити свої власні резерви і піднести вартість захитаного червінця.

ЕКСПЕРТИ ВИРІШАТЬ.

ФРАНЦІЯ І НІМЕЧЧИНА ПОГОДИЛИСЯ ЩОДО ЕВАКУАЦІЇ НАДРЕНІЇ. ЕКСПЕРТИ ВИРІШАТЬ ФІНАНСОВИЙ БІК СПРАВИ. ОБІ СТОРОНИ ГОДЯТЬСЯ НА КОНТРОЛЮ.

ЖЕНЕВА, 14. вересня. — Найбільшою перепоною в справі евакуації Надренії була справа готівки, яку повинна би Німеччина заплатити Франції титулом відступного. Ця справа злучена з репараціями і їхнім зафіксованням. Тепер вже обі сторони погодилися, щоби ту квестію вирішили в першу чергу експерти. Погодилися далі і щодо того, що контрольна комісія Надренії буде зватися „Комісія Порозуміння". Бріян заявив, що коли німецький уряд згодиться на ті услівя, він поставить сейчас внесення на засіданню кабінету, щоби зарядити негайну евакуацію другої полоси Надренії. Комісія не малаб урядувати стало, а тільки тоді, коли зайде якась пекуча потреба.

З Парижа доносять, що кабінет міністрів вже вислухав Бріяна в тій справі, але не задивляється на її розвязку так рожево як Бріян.

СОВІТИ РОЗДАЮТЬ КОНЦЕСІЇ.

ХОЧУТЬ ПРИТЯГНУТИ ЧУЖИХ КАПІТАЛІСТІВ.

МОСКВА, 14. вересня. — Рада Народних Комісарів ухвалила проголосити в скорому часі листу ріжнородних концесій, що будуть обнимати ріжні галузи промислу, які були досі виключно в руках уряду. Спеціяльні привілеї будуть дані концесіям на майни, фабрикам машин, паперу, штучного шовку, автомобілів і т. д. Концесіонери будуть могли ввозити потрібні сирівці, не оплачуючи цла. Весь капітал на заложення фабрик має прийти з заграниці. Частина доходів буде могла бути вжита на поширення фабрик. Рівнож будуть дані чужинецьким капіталістам полекші у вивозі чужих валют.

„БОМБАРДУЮТЬ" ПАРИЖ З АЕРОПЛЯНІВ.

В МАНЕВРАХ БЕРЕ УЧАСТЬ 400 АЕРОПЛЯНІВ І 2,000 ЛЕТУНІВ. „ВОРОГИ" ВИБИЛИ ЦІЛИЙ ШТАБ.

ПАРИЖ, 14. вересня. — 400 воєнних аеропляів і 2,000 членів Французького Авіяційного Корпусу бере участь у військових маневрах над Парижем. Летуни поділені на „ворогів" і своїх. На разі не зайшло ще нічого цікавого. Тільки „вороги" налетіли несподівано на штаб, як він студіював військові карти і „вистріляли" його до ноги з машинових крісів. Та на щастє це тільки маневри і „трагедія" обійшлася без пролиту крови. Населення має трохи клопоту з маневрами, але має і безплатну забаву, бо ціле небо в ночі освічене ріжними світлами, а бомби виглядають як фаєрверки на фестині.

БУДУТЬ РОЗСЛІДЖУВАТИ ТРАГЕДІЮ „ІТАЛІЇ".

РИМ, 14. вересня. — Мусоліні назначив слідчу комісію з трох генералів і двох адміралів, котра має розслідити причини трагедії Італії і зібрати весь матерія, що відноситься до виправи до північного бігуна, як і це, що сталося по катастрофі. Головою комітету є адмірал сенатор Умберто Кані, один з найкращих офіцирів маринарки. Комітет буде в першу чергу розбирати рапорти генерала Нобіле і других членів виправи.

ДЕМУҐО ВИРАТУВАНИЙ.

МУСІВ ЗЛЕТІТИ НА ВОДУ, ЗВІДКИ ВИРАТУВАВ ЙОГО РИБАЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

ПАРИЖ, 14. вересня. — По 24 годинах неспокою прийшла відомість, що на англійськім побережу висів на беріг з рибацького корабля французький летун Демуґо враз з механіком і радіовим оператором. Демуґо вилетів з почтою з корабля Іль де Франс, але мусів злетіти на воду, бо попсувалася машина. По кількох годинах виратував його рибацький корабель, який забрав рівнож почту.

НАЦІОНАЛІСТИ ПОБІДЖАЮТЬ.

ШАНГАЙ, 14. вересня. — Генерал Ченг Тсунг Ченг, диктатор провінції Шантунг, котрий пробував змірятися з націоналістичною армією, розбитий. Сам він спасся утечею, залишивши 20,000 свого війська, що попало в полон. Остан ки його армії, віл виносять 30,000 жовнірів, розпорошені.

ВЕРЕСЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 9, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ПОЛОВИНІ ДОРОГИ

Ми не в половині дороги до будови Сиротинця-Захисту У. Н. Союза, а тільки в половині перших початків. А ще точніше: ми в половині першої в своїм роді кампанії за Сиротинцем-Захистом. Бо саме місяць вересень призначений на таку кампанію, а половина того місяця вже за нами.

З того, що до нас доходить, ще не знати, як випаде ця кампанія. Але це певне, що вона заважить на тім, чи справа Сиротинця буде посунена один крок вперед, чи буде стояти на місци. Та кампанія буде доказом, чи наш загал, згл. чи члени нашої організації розуміють і відчувають дійсну вагу цеї так великої справи. Бо не буде розуміння з їх боку, не буде Сиротинця-Захисту. Цеж річ ясна і кождому зрозуміла.

Як ті, що глядимо в будучність нашої організації і нашої іміграції взагалі, здаемо собі добре справу з того, чим буде для американських Українців Сиротинець-Захист. Про те вже була нераз мова. А пригадуемо це тому, щоби ще раз звернути увагу наших членів, що всяка організація потребуе щораз нових життевих соків; вона мусить себе доповняти і відмолоджувати, щоби зростала в силу, щоби була вічно молодою і сильною. І наш У. Н. Союз потребуе тих нових соків, нових членів. І для притягнення тих членів треба нам мати ту нову притягаючу силу, якою буде Сиротинець-Захист. Бо ми мусимо числити в будучности і на таке покоління, що прийде до нас тільки тому, що наша організація дасть йому кращі условя і кращі вигоди, ніж яканебудь друга організація. Тому ми мусимо думати, щоби забезпечити розвій нашої організації і в найгірших часах, коли вимре те ідейне покоління, що пристало до У. Н. Союза не тільки матеріяльного забезпечення ради, але й ради бажання належати до української сімї, до української ідейної організації, що дорожить всім тим, що дороге українському серцю. Ми мусимо бути приготовані і на найгірші часи, а коли і на такі часи будемо мати лік, будемо спокійні за будучність нашої організації. Нам нема чого тепер боятися. Ми знаемо, що ми сильні і добре забезпечені, але добрий господар думае не тільки про добрі жнива, але й про можливий неврожай. І для доброго господаря може прийти тяжкий передновок. А перед таким можливим передновком наша організація забезпечуе себе на всі застави. Одним з родів таких забезпечень е саме Сиротинець-Захист, який буде тим адутом, що притягне до нас нові, молоді кадри Союзовців. А до того виховае нам в своїй домівці другі кадри свіжих народних діячів, що займуть по нас провідні місця і будуть дорожити тим українським іменем, яке дало йому притулок, образованне і можність життя. Памятаймо на це, коли тепер збираемо жертви на будову Сиротинця-Захисту.

ПІДНЕСІМ ВЕЛИЧ НАШИХ НАЦІОНАЛЬНИХ СВЯТ

Попри традиційне свято в память нашого найбільшого ґенія Тараса обходимо по всіх усюдах рік за роком ще два національні торжества: День 1. Листопада як день відродження української державности на західно-українських землях, і Свято Соборности, себто злуки всіх українських земель в одну Соборну Українську Державу.

Великі це і пропамятні дні. Всі ми їх добре памятаемо. І всі підготовляемося далі до того недалекого моменту, коли ми, відроджені терпінням і муками та як слід підготовані, здобудемо те, що нам належиться.

І наша іміграція святкуе торжественно ті великі дні, влаштовуючи в їх память концерти й академії. З огляду на вагу тих свят хочу звернути увагу на їх програму.

Програма тих свят не тільки мае уявляти собою спомин пропамятних днів, але вона мае піднести їх значіння і вагу, коротко: програма свята мае бути в національно-державницькім значінню висловом нашого становища і нашої волі:

На зустріч цьому повинні йти не тільки промови, реферати, деклямації та живі образи, але й пісня, яка оспівуе минуле, і пісня, що загріває нас до дальшої боротьби. — На цю частину звертаю найбільшу увагу, бо ніде так не відзеркалена душа великих днів, як у пісні і ніщо сильніше від пісні не промовляе до серця та душі слухачів.

Це ясно кождому і тому у програми свят повинні входити тільки підхожі музичні твори. — Тому, що у нас в Америці е тільки мішані хори, я зверну увагу шановних діріґентів на слідуючі хорові твори — які надаються найкраще на концерти чи академії Листопадового Свята і Свята Злуки:

Людкевич: 1) Гимн Американських Українців; 2) Чи ми ще зійдемося знову; 3) Молитва із кантати „Кавказ"; 4) Ой, Морозе.

Стеценко: 1) Вкраїно, Мати, кат сконав; 2) Прометей (перерібка із чоловічого хору)

Колесса: 1) Грають сурми над Дністром; 2) Якби мені черевики.

Лопатинський: Вставай, Україно!

Лисенко: 1) На прю (пер. із чол. хору); 2) Вічний революціонер; 3) Ой нема, нема ні вітру ні хвилі (пер. із чол. хору).

Ярославенко: 1) Розвивайся, лозо, борзо; 2) Ой, ідуть, ідуть тумани; 3) Ви хотілиб спинить.

Ревуцький: Ой, чого ти почорніло.

Верховинець: Більше надії, брати!

Гайворонський: 1) Слава Вкраїні; 2) За рідний край; 3) Їхав стрілець; 4) Як Збруч проходили; 5) Кру-кру; 6) За Тебе, наш Народе.

Кромі цього вибрані українські народні пісні Леонтовича, Козицького, Демуцького, Лисенка, Кошиця, Вериківського і других.

У розпродажі е мало що із цих творів. Можна їх дістати хиба переписані у Музичній Студії ім. Леонтовича (Leontovich Music Studio, 136 E. 17th St., New York City).

Коли наші хори будуть мати у себе згадані вище твори, тоді певно не буде нарікань на брак хорової літератури до **стилевої програми** Свят.

Підчеркаю стилевість програми, бо у нас бувають непростимі прогріхи у підборі відповідних творів. Переглядаючи програми, часто-густо бачимо, що ми відстали на літ двацять і мовчки толеруемо мерзенну малоросійщину в роді всяких „Вязанок" Давидовського, „Бандура" і тим подібні твори, та перестарілі і маловартісні хорові „твори" наших музичних дилетантів (Заремба, Воробкевич, Матюк і інчі).

Ми сьогодні мусимо дбати про добру якість музичних творів — бо тільки на добрих та зрілих творах виробимо добрий смак слухачів і здобудемо серед чужих почесне культурним народам місце.

Коли звернемо увагу на це і в тому напрямі поведемо нашу працю, тоді додержимо кроку зі старим краем ще й у тому напрямі. Ходить о те, щоби ми не марнували своїх сил і дорогого часу — тож дбаймо, щоби кожде наше діло — а тим самим і наші свята зближували нас до нашої великої цілі, себто до визволення нашого народу, до боротьби за свою державу. А пісня е рівнож великим чинником у тій боротьбі. Бо про її культурне значіння, як самозрозуміле, вже й не згадую.

Михайло Гайворонський.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за серпень, 1928).

I. ПРИХІД:

1) З перенесення з попереднього місяця		$ 117.52
2) Прихід за місяць серпень		936.70
Разом		$1,054.22

II. РОЗХІД:

а) ВИСИЛКА ДО КРАЮ:		
1) Інваліди (на будову дому Укр. Інвалідів $150, а $100 на допомогу інвалідам	$250.00	
2) На допомогу Лемківщині (по $100 на Бурсу і Народний Дім в Сяноці і на Бурсу в Новім Санчи)	300.00	
3) Рідна Школа	100.00	
4) На оборону Атаманчука і Вербицького	100.00	
5) Політичні вязні у Львові	75.00	
6) Тов. „Просвіта" у Львові	25.00	
7) Національний Музей у Львові	25.00	
8) Краева преса	24.00	
9) Оплата письм і пересилок	9.75	908.75
б) Оплата канцелярії		25.00
в) Кошти дороги		10.00
Разом		$943.75

III. ЗІСТАВЛЕННА.

Прихід в серпні, 1928	$1,054.22
Розхід в серпні, 1928	943.75
Остае в касі Обеднання з кінцем серпня, 1928	$110.47

Обеднанне Укр. Організацій в Америці.

НОВІ ЖЕРТВИ ПОЛЬСЬКИХ ВАРВАРСТВ

(Писав член УВО в тюрмі Бриґідки у Львові).

Ще не затихла справа побоїв і звірських катувань політичних вязнів років 1925 та 1926, а вже знова приходиться занотувати новий факт бестіяльства польської поліції над членом УВО. Ще живуть ці посіпаки, котрі, уживаючи способів з часів інквізиції, замордували блаженної памяті О. Бесарабову. Ще не затихла справа Вербинцівної, змальтретованої волинською поліцією. Ще ті Ґурські, що вчинили погром над Мельником і тов., і Бори-Маевські і Франковські і инші повнять свою злочинну службу дальше, а оце знова мала місце потрясаюча нервами подія. Українська суспільність не була про них вповні поінформована, тому, що вірний опис не міг бути поданий краевою пресою до відома українського загалу.

Недавний напад на почту дав польській поліції причину до масових арештів серед Українців. По виарештуванні більше ніж 70 людей з кругів молоді, примінювала до них поліція найбільше дикі методи. З початку не давано їм їсти, тримаючи їх стало в нервовому напруженню, піддано їх психічній тортурі, говорячи вперед про страхіття технічного слідства львівської поліції політичної. Ґрожено виарештуванням їх материй та сестер, зведенням через побої їх на калік, що сліпі і на милицях випущені на волю згинуть десь під тином з витягненою рукою по милостиню, коли тільки не підпишуть цего, що їм подасть поліція. Та це був тільки вступ політичного технічного слідства. До деяких не примінювано і цего вступу, бо вже першого дня побито Штокала, Ординця, Мироша, Плахтину і Скіцького. Побоїв доконували підкомісар Федунішин, шпіцлі Войцеховскі, Зяркевіч, комісарі Чеховскі, Смольніцкі та Заркевіч. В часах Кайдана знущалися над політичними вязнями „вивядовці" в супроводі комісарів, зноваж в часах Мітленера переслухують і тортурують вже комісарі.

Першого, третого й шестого дня по арештуванні Штокала, Скіцького, Мироша, Качмарського, Плахтини та панни Краевської приступила перша трійка — Федунішин, Войцеховскі, Заркевіч — на переміну з другою — Чеховскі, Смольніцкі, Зяркевіч — до технічної сторони поліційного слідства. Били арештованих в голову, поза вуха, під бороду, в ніс, виривали з голови волосся, штовхали ґумовими палицями в околиці печінки, жолудка, нирок, стискали ядра полових орґанів і душили горло палицями. Не раз і не два арештовані висіли і мліли з невимовного болю. Такі звірства тревали повні години, з перервами, в часі яких зимною водою і амоняком приводили вязнів до притомности. По кождоразовім відпочинку і по виміні поломаних палиць на тілі поліційні посіпаки дальше били й копали арештованих зі словами: „Я ці неркі поодбіям — я ці ґловен до подлоґі розбіен, ти пшеклентi кабане, с-к-ви сину, украінскі гайдамако. Поржнеми цен на кавалкі, поламеми ці ребра, бо ми тутай юж не такім моровим косьці поламалі. Пшипомінаш собе Бесарабовон і Вербіцкеґо?! То само з тобон бендзе! Ти гайдамако, с-к-ви сине, не пшизнае сен, же то ти работвал пеньондзе...? Подпісуй! Не хцеш?"... і дальше бито...

Такі знущання тревали цілих 6 днів. Першого били Штокала, потім Ординця, Плахтину, Скіцького, Мироша і Качмарського. Скіцького бито в келії, всіх прочих у поліційних канцеляріях від вулиці Яховича.

Немае слів, щоби віддати на папері ці звірства, яких допускалася поліція над молодими хлопцями — все тому, що це Українці.

Українське громадянство віддане на поталу поліції. Щось можливе лише в такій поліційній державі, як Польща.

Не треба дальше забувати, що зі 70 арештованих лише 6 віддано під суд, та що решту зовсім невинних та непричасних людей також мальтретовано. Польська преса назвала арештованих бандитами. Чиж допускаемим е позбавляти чести й здоровля молоду невинну дівчину та тих молодих хлопців — без найменшої підстави, лише для задоволення диких інстинктів ляцьких посіпак?

А чейже це сталося прим. з Оленою Краевською і Качмарським. Вони вийшли на волю! Хто поверне заподіяну їм польською поліцією кривду?

Шануюча себе нація мусить реаґувати на варварські акти, поповнювані на її кращих синах, і для своєї самооборони приневолена стерти з лиця землі авторів цих варварств і знущання над політичними вязнями. Всі ці останні факти нагадують поворот до часів Кайданівщини і не дозволяють нам дальше толерувати звірських вибриків ляцьких посіпак примушують хопитися засобів самооборони та виміру належної катам кари.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(208)

Тимчасом дійшли ми до базару й повернули по Бульварно-Кудрявській вулиці. Тут справа значно ускладнилась. На вулицях появились верхом на конях матроси, що розїзджали по хідниках, „провіряючи" документи у „підозрілих" осіб, головно у тих, що мали якінебудь ознаки військовости.

Проїздили вони окремими патрулями в два-три-пять чоловіка з інтервалами иноді квартала 2—3. Тому далі довелося рухатися „перебіжками" від одного гурта „морських кавалеристів" до другого. Коли вони наближалися, я зникав чи то в якому дворі, чи в сінях якого будинку. Моя провідниця давала мені знак, коли „провірочники" проїхали.

При переході Сінного базару я звернув увагу, що на ньому, як ніде в иншому місци, було багато трупів, побитих гарматним вогнем цивільних людей, особливо жінок. Вся базарна площа була порита знарядами, базарні будки та будинки навколо були зовсім порешетені. Мабуть большевики, з якихсь міркувань, там зосередили також, як над Ґенеральним Військовим Секретарством та Центр. Радою, гарматний вогонь.

Нарешті ми добралися до одного будинку на Великій Житомирській вул., де переодягались, готуючись до виходу з Київа, М. Полоз, А. Любченко, Приходько та ще хтось. Особливої поради вони мені не дали, совітуючи лише зробити те, що й вони роблять — вибиратися на власну руку з Київа.

Довелося знову виходити самому на вулицю та прямувати до того-ж таки Жидівського базару.

У дворі стрів мене почтовий урядовець, який здивувався, що я ще у Київі та живий. Як практична людина, він відразу запитав мене, чи е в мене документи підходящі, бо взагалі мені дуже небезпечно попастися до большевиків, які на мене люті. Я відповів, що не маю. Тоді він запросив мене до хати й там дав документ, виставлений на почтового урядовця з прибраним призвиском. Подякувавши йому щиро, я знову опинився на вулиці.

Тепер наче трохи підбадьорився, бо мав документи, хоч мое убрання зовсім не відповідало мойому фаху, написаному в документі. Але все таки він дае хоч слабеньку надію на можливість „викрутитися". На щастя цього документу вживати мені не прийшлося.

Почуваюсь до обовязку скласти свою безмежну подяку тому, хто дав мені той документ. Призвища почтовика, на превеликий жаль, я не знаю. Тим більш моя щира, глибока подяка тій людині, що нічим не була звязана особисто зо мною, навіть хочби близьким знайомством. Знав він мене з частих моїх розмов на київському телеграфі.

Приблизно о четвертій годині по обіді опинився я знову на жидівському базарі. Обставини тут уже змінилися. На базарній площі було повно салдатів прибувших ґвардейських полків. Стояло дві польові гарматні батерії, направлені пащами гармат на Святошино.

Цей військовий табор був відмежений від величезного натовпу глядачів рідким ланцюхом піхоти.

— Що тепер робити, як вийти?

Примітив, що понад будинками, які стоять вліво від Брестського шосе, пробігають зрідка одинцем люди в потрібному мені напрямкові. Зважився й я спробувати щастя.

Підходжу до найдальшого патрульного й звертаюся до нього по московському з проханням перепустити мене „до дому", бо через „проклятих хахлов" я вже три дні не бачив своеї родини, що може тепер голодуе. Живу, мовляв, тут недалеко — чотири квартали всього. Москаль спершу не хотів зовсім говорити зо мною, але згодом таки „розжалобився" й пропустив, попереджаючи, щоб скорше йшов, бо „сейчас будем паліть по хахлам".

Далі стрічались теж окремі патрулі, але я кожен раз, зобачивши їх, підходив до них, не чекаючи запиту й прохав пропустити далі мене до моеї семї. При тім все запитував: „чи немае там близько хахлов", немов боячись попасти в їх руки.

Уже не багато залишилось до виходу з міста. Почав шукати будинку, чи двора, який бувби зручний для проходу через нього на другу, бічну вулицю. Аж ось по шосе їде тихцем авто. Проїздить близько мимо мене. Придивляюся: Біля шофера сидить „таваріщ", озброений „до зубов", в уніформі „кавалергарда", а також знайомий мені бельгійський офіцир*). Останній, побачивши мене, спинив авто і, звертаючись до мене на ломаній московській мові, запитав:

— Куди ви йдете?

— А щоб тебе чортяка вхопила! — подумав я. — Все, до чортового батька, пропало!

— К нащему-ж ґаражу! — сам не знаю чому я відповів так, маючи на увазі, що він іде до бельґійського ґаражу, який був під Святошином.

— А, тогда харашо. Садітесь, поедем вместе!

Сідаючи біля нього, я зробив йому очима натяк на червоноґвардейця, що сидів тут. Він дав знак, що розуміе. „Кавалерґард" зміряв мене з ніг до голови своїм поглядом, але нічого не сказав. Швидко ми доїхали до останньої застави большевиків.

— Ну, таваріщі, тепер поезжайте самі. Там уже дальше буржуази-хахли. Досвіданія!

Любезно подав нам і шоферови свою руку. Доїхали ми до ґаражу, не стрінувши наших. Біля ґаражу я розпращався з Бельґійцем та від всієї душі подякувавши за його ласку, помандрував далі на зустріч долі.

Уже смеркалось, а тому я, дійшовши до хат передмістя Святошина, вирішив спробувати знайти собі тут на ніч притулок, бо за день страшенно стомився. Постукав в одну, другу, третю — не пускають ночувати, бо не знають, хто такий і чого треба — всі чекають негайно приходу большевиків.

шевиків. Нарешті в одній хаті знайшовся чоловік, що знав та пізнав мене. Там і пощастило мені заночувати.

Лягаючи, я не знав, чи прокинуся завтра знову під большевиками, чи під Українцями, чи так, як тепер, в невтральній смузі. Став, як убитий, але прокинувся, як ще тільки сіріло на дворі. Господарі розповіли, що большевиків ще тут немае, а українські патрулі в ночі проходили мимо хати дескілька разів. Отже я можу, мовляв, спокійно йти далі на Святошино. Я розказав їм свое становище „арештованого" й прохав їх допомогти мені відшукати шлях, на якому я не стрінувби ні Українців, ні большевиків.

Розвідку в сторону Українців зробив хлопчик-школяр, який точно розказав, де стоять українські застави, де їх сили, тощо. Отже виявнилось, що цілком вільним е шлях через Борщаївку на стацію Жуляни, куди я й вирушив в годині 8. ранком.

*) Цей офіцир був з бельґійського панцирного дивізіону, що стояв у Київі. Я стрічався з ним часто у військовому секретарстві, куди він приходив полагоджувати справи свого дивізіона.

VI.

Стація Жуляни. — Васильків. — Біла-Церква. — Невтральні кінні полки. — Штаб Вільного Козацтва втік. — Штабс-капітан Полтавцев. — Розпуск кінних полків. — В дальшу путь по гайдамацькому шляху. — Ніч на хуторі. — В. Таращі. — Большевицька соціялізація. — Зустріч в коршмі. У Звенигородці: М. Шинкар, Ю. Тютюнник, П. Скоропадський. — До Центральної Ради.

Потяги не ходили, а між тим стація Жуляни була переповнена утікачами з Київа, що все без перерви прибували пішки до неї. Тут я перший раз побачив „ісход" перед большевиками. Тікали чоловіки молоді й старі, тікали жінки й діти. Тікали військові, тікали цивільні, в переважаючій більшости все Українці.

Панування большевиків на протязі одного дня в Київі нагнало на людей, які хоч трохи почували себе для большевиків чужими, такого переляку, що кожний з них біг звідти „в світ за очі". Це була переважаюча трудова інтеліґенція ріжного фаху й ріжного стану.

(Дальше буде).

ГОЛОС З КРАЮ ДО ОБЄДНАННЯ

Хвальне Товариство **„Обєднання Укр. Організацій"** в Филаделфії.

Управа Тов. **„Народна Лічниця"** у Львові дістала через Земельний Банк від Обєднання двома наворотами по **$50** на будову Українського Шпиталя у Львові. За сей дар американських Українців щиро дякуємо. Ми вислали до Злучених Держав понад **двісті відозв до всіх можливих установ, визначних людей, редакцій, священиків і епископів в Америці і Канаді і на те все одержали ми тільки $100 і то від одного тільки Обєднання.** А тут ходить преціньо о таку важну культурно-гуманітарну інституцію, а до того особливо потрібну після світової війни.

Ми купуємо вже готовий обєкт на шпиталь коштом 600.000 золотих. Коли з причини великої суми ($80.000) не зможемо купити цего великого 4 поверхового дому, приступимо до будови нового дому. На сю ціль маємо $13,-000 готівки і реальність вартости $7.000 та лікарський інвентар вартости $2.000.

По війні остали в наших рядах маси хорих на туберкули, сифілс і инші хороби. Маємо повно калік, котрих не приймають до польських шпиталів. Для них доконче потрібний український шпиталь. Але шпиталь доконче потрібний не тільки для лікування хорих, але і як науковий варстат для українських лікарів і студентів, для яких польські шпитали замкнені.

Тому відкликуємося ще й при тій нагоді до жертвенности американського громадянства і просимо о дальшу допомогу.

ЗА УПРАВУ НАРОДНОЇ ЛІЧНИЦІ:

Др. Іван Куровець, директор.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІД ДВОМА „АМБРЕЛАМИ" ЧИ ПІД ОДНОЮ?

Всюди по українських церковних громадах роздір. Мало є нині спокійних громад. Діти одного народа й одної церкви поріжнилися й зненавиділися. Всюди хаос. Тільки в деяких громадах ще панує мир і спокій. Лишень у деяких громадах одиниці борються проти хаосу, але на загал народ байдужніє, махає руками й каже: „Най чорт бере епископа й попа. Не досить, що я збудував, аби я ще гризся з ними?" Виходить таке, що люди не ходять до ніяких церков, а замісць платити колекту — муншайн варять. Свідоміші пробують сьому зарадити, але не мають сили, скоро знемагаються в боротьбі і собі махають руками. Кінчиться все тим, що замісць кількох соток свідомих родин остає заледво кількадесять, які теж не довго будуть могти вдержати на своїх плечах тягарі.

Пиятика шириться в застрашаючий спосіб. Народне здоровля пропадає. З ним пропадає моральне здоровля, а з тим і політичне. Нарід байдужніє до найбільше пекучих справ свого існування, до союзів, збірок на важні старокраєві цілі, до сиротинця, до нужди своїх ближніх.

Сумний стан. Ніхто мені сього не заперечить. Всі се знають. Всі в сьому годяться. Доперва, як почнуть говорити над тим, хто тут винуватий, доперва тоді стануть сперечатися. Між священиками є богато таких, які кажуть: „А чому нарід не хоче слухати епископа?" Немовби й розвязка в тому була, щоби нарід слухав епископа. Відповідь на сей закид найдете по наших громадах. Неправдою є, що наш нарід непослушний. Він аж надто послушний. Він усе коривсея перед своїми епископами. Він усе своє майно віддавав епископам, по кортах за добром не процесувався, як се було за епископа Ортинського.

Доперва за нового епископа настали нові часи. Доперва тепер народ став „непослушний", став відбирати проперті, тягатися з епископом по судах. Чому воно так? Просто тому, бо народ уважав епископа Ортинського за свого чоловіка, а його владу за свою владу, а нового епископа за свого не вважає. Народ через два роки показував, що він хотів вірити, що й новий епископ теж його влада, але епископ Богачевський вмів нарід переконати, що він не його. Таке часто случається в школі: не все є виною дітий, що діти не приймають науки вчителя. Народ хотів бути переконаним, але епископ зумів тільки переконати його що він не його.

І не можуть священики дивуватися вірним, що вони не люблять епископа, коли самі священики його не люблять. І не може любити нарід епископа, який на самім вступі на американську землю заявляє, що він приїхав до католиків, але не до Українців. Не можна дивуватися вірним коли вони хочуть відобрати своє добро від епископа, коли нарід бачить, як ним помітується, а його добра вживається на допомогу чужим, а за те йому не дається нічого кромі лайки й проклонів. Нарід не може любити епископа, до якого ще тяжче дістатися, ніж до папи римського. Як можете заставити народ шанувати епископа, котрий не шанує святих стремлінь народа та загально шанованих велитнів духа України? Як можна заставити народ шанувати епископа, який своїм отцям духовним заявив: „Отці, коли церква записана на мене, то можете файтуватися з народом, кілько хочете".

Священики повинні дивуватися не тому, що нарід не хоче повинуватися свому епископови, але радше треба дивуватися, що нарід такій владі повинувався.

Щож ми, священики, робимо в сім положенню?

Одна кляса священиків відважно держить з народом. Під „держаннєм з народом" я не розумію клонитись перед всілякими забаганками загонистих людців, але — служити церкві й народови! Такі священики не дивляться, чи се або то подобається або не подобається епископови, чи епископ пришле нагану або грамоту похвальну і благословенство. Вони тільки глядять, чи то а то є корисне або шкідливе для народа і церкви. Такі священики за любов до народа і церкви готові на суспензу епископа.

Другі з пастирів, що сидять на товстих парохіях, кажуть, що то „Свобода" і редактори причинилися й викликали неспокій у народі. Мовляв, „панкам від „Свободи" не до вподоби епископ тай запалили боротьбу. З ними тримають ті пастирі, які сидять на менших парохіях та мають надію удостоїтись лучшої парохії. Вони в церкві з проповідальниць замісць проповідати Ісуса Розпятого, проповідують епископа. Замісць ширити братолюбіє, з проповідальниць ширять ненависть і незгоду, попросту для хліба насушного кривлять душею, чи то, щоби ту добру парохію, на якій сидять, придержати й видоїти до решти, чи то щоби від „власти" удостоїтись лучшої.

Церкви — храми Божі, які нарід своєю керватицею збудував, аби в них він і діти училися, як чесно жити у світі, як шанувати вітчину, батька, матір, ближнього, вони обертають на торговиці, де торгують людськими душами.

Власть, кажуть вони, то епископ. А в самій річи вони з душі ні епископа, ні нарід за власть не узнають. В душі вони самі хочуть мати власть, а про око кричать, що власть се епископ! А кричать тому, бо від тої „власти" думають дістати похвальну грамоту, як рівнож думають, що „власть" їх оборонить і не дасть бити, якби так случайно нарід хотів до них братися.

Власть вони узнають для особистої користи. Се немовби „амбрела" (парасоля). Як амбрела на случай дощу, так і вони ту власть носять зі собою, тільки для охорони перед дощем і бурею парохіян. З тою „амбрелою" вони відважні. З нею вони парохіянина, що збудував церкву і їх готує, за ніщо не мають, називають його Іваном. З амбрелою в руках вони до школи ніколи не заглядають, катехізму не учать, з „хлопом" до діла нічого не хочуть мати; в справи народні не мішаються. А коли парохіяне зажадають від них праці, то вони кажуть, що один епископ їх бос, а ви, куратори, вибрані народом не маєте жадного права до нив.

Пейду — дайте, куратори! Хату — опаліть, умеблюйте, куратори! На Служби Божі і парастаси — людоньки, несіть!

А „хлоп" за то всьо навіть не сміє жадати праці, бо колиби важився хто з парохіян звернути отцю духовному увагу, то отець духовний зараз „шусть" під амбрелу, викрикуючи, що тільки одного боса мають, епископа. Се друга кляса священиків.

Трета кляса священиків, се ті, що сидять і мовчать. За мовчаливість думають бути нагородженими чи то епископом, чи народом. Побідить епископ, — думають собі, — нагородить епископ; побідить нарід, нарід нагородить. Вони перед людьми прихильними епископови, хвалять епископа, а нарікають на „Свободу", а перед людьми, які ненавидять епископа, нарікають на епископа і твердять, що нарід то власть. Коли парохіянин запитається такого отця духовного, як він задивляється на цілу боротьбу, то отець духовний перше вислідять, з ким той парохіянин тримає. Коли парохіянин держить з народом — громадою, то отець духовний „наґадемують" на епископа так, що епископа певно аж ніс свербить; а коли парохіянин обстоює за епископом, то отець духовний переїдуться по „панках" зі „Свободи".

Такі отці духовні на двох кониках їдуть. Не мають відваги виступити явно й отверто по одній або другій стороні, і хиляться то в одну то в другу сторону. Ті вже мають дві „амбрели". Це „хитрі малороси". Як епископ хоче бити, то такий отець духовний „шусть" під амбрелу народну і кричить „ґвалт!" А як нарід схоче бити, то він „шусть" під амбрелу епископа.

Подумаймо, Отці Духовні, що далі буде. Виж не сумніваєтесь, що правда побідить! Де ми тоді подіємося?

Чи не іти нам з народом, який варта того?! Спати, як огонь роздору руйнує і нищить наше обійсте, є гріхом!

Ласки в епископа не знайдете! Коли він не має зглядну на наш український нарід, то якимс чудом буде він мати згляд на Вас?

Конець кінцем нарід Вас копне, бо пізнає, що Ви не для народу а для епископа. Тоді на нічо не здасться „амбрела" епископа. Та „амбрела" так довго Вас буде хоронити, як довго Ви будете посилати катедратик і ріжні датки. Коли нарід відмовиться їх давати епископови, а Вам місячної пейди, і Ви впадете жертвою епископа, тоді та „амбрела" красно зложиться і Вам притуловиска не дасть. Тоді епископ закине Вам: „А, отче, я для Вас місця не маю, бо Ви стратили добру парохію. Треба було справуватися!"

Сам епископ каже, щоби Ви справувалися. Тож справуйтеся! Ідіть з народом! Служіть йому! Не біймося суспензи! Коли Ви суспендовані за Вашу любов до народу і церкви, то тіштеся! Таж сам Спаситель був суспендований старшиною жидівською за любов до свого народу.

А вже що як що, Дорогі Отці Духовні, не будьмо лицемірами! Як стоїте з епископом, стійте з ним явно; а як стоїте з народом, стійте явно з народом! Най епископ і народ знає, хто з ним, а хто проти нього.

Укр. гр.-кат. священик.

ЗАКЛИК

до земляків повіту рогатинського.

Поважані Родимці повіту рогатинського в Америці! Як Вам самим відомо, що була відозва в час. Свободі, дня 8-го вересня, в числі 209, про нещастя, котре навістило наш повіт рогатинський; про град, котрий знищив наші рідні села і дооколичні поля, як ярину, та озимину, так, що наші брати в цілій Рогатинщині осталися в крайній нужді.

Тому закликую всі Комітетів Рогатинщини в Америці, а також і тих товаришів-земляків Рогатинщини, що до цего часу не причинилися ніякою жертвою до помочі свому повітови. Хай змякне у них серце та хай приступлять до активної помочі місцевих комітетів, котрі вже є зорґанізовані, а де їх нема, там най негайно візьмуться до праці та закладають у себе подібні комітети, щоб помогти рідним братам у їх нещастю матеріяльно.

Отож до діла, браття Рогатинщини, бо голод не пан, чекати не може. Скликуйте збори та устроюйте віча, а також не зашкодить збирати жертви на пікніках, хрестинах, балях та всяких инших підприємствах, так щоб негайно вислати поміч, якої ждуть від нас наші браття в Рогатинщині.

Михайло Костра,

член комітету Рогатинщини в Нюарку, Н. Дж.

ТАЙНИЙ СТАТУТ.

Тайний статут цісарської родини Габсбурґів повстав за абсолютного режіму цісаря Фердинанда. Він підписав той статут 3. лютого 1839. На основі статута володар мав необмежені права над усіми членами родини. З оголошених уривків того статута виходить, що ціллю його була жура, щоби честь, достоїнство, мир, порядок і благословенство цісарської родини не нарушували родинних неспокоїв або невідповідного володіння котрогось члена. „Цісар є верховним володарем родини — сказано в однім параграфі статута, — а має й обовязок дбати про малолітніх, про заключування подруж і т. д." Без дозволу володаря не вільно було заключувати морґанатичних подруж. Оженитися без виразного дозволу, значило, що одружіння вважається неістнуючим, а діти того подружа позбавлені всяких прав. Всетаки морґанатичні подружа серед Габсбурґів не були рідкі. М. ин. Франц Фердинанд оженився з ґрафинею Хотек. Колиб не сараєвський атентат, то Франц Фердинанд після смерти Франца Йосифа вже бувби найшов спосіб, як скасувати повищий закон і ґрафиню Хотек був би ввів між членів цісарської родини.

Рік 1916., останній рік володіння Франца Йосифа, скінчився для цісарської родини дефіцитом одного міліона корон. Такий скандал у минувшині ніколи не стався. В 1917. році пасива досягли 7 міліонів, а 1918 вже в перших місяцях 10 міліонів. Родинний статут, на основі якого члени цісарської родини мусіли жити по приписам, обтяжував білянс цісарського дому все більшими тягарами. Цивільна ліста виносила 22,600,000 корон річно, котру то суму мусіли платити спільно Австрія й Угорщина. Щоби покрити дефіцит 1916 року, взяли з резервових фондів згаданий міліон корон. Другого року зужили приходи з продажі токайського вина, яке переховувалося в цісарських пивницях, потім доходи зі вступів до зоольоґічного городу та доходи шенбрунської молочарні. Доходи ці були недостаточні, коли членам цісарської родини мусіли виплатити підвишку платень наслідком подорожіння прожитку, яку то підвищку вже були дістали всі державні урядовці. Коли біда ще більше зросла двірський маршал ґраф Гуніяді зажадав підвишки цивільної лісти на 40 процент і передав своє домагання мадярському й австрійському парляментові. Чекаючи як це питання рішиться, прийшло до розвалу австро-угорської монархії.

З ІСТОРІЇ ЧАСОПИСІВ.

Папір уже й давніше вважали матеріялом доволі дорогим. Французький журналіст із кінця XIX. століття Ж. Валє впав був на оригінальну думку друкувати ґазету на полотні. Тому основав часопис п. з. „Гран Журналь" у Парижі тай видав перше число на добрім полотні. Після виправлення з друку полотно можна було вжити як сервету або рушник. Читачі тодішні не пізналися на добрій охоті Вале і перше полотняне число „Гран Журналю" було й останнє.

Др. В. Клодницький.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(17)

(Продовження).

В сьогоднішних часах в політиці аж забогато макіявелізму, бо ми бачимо, що в політиці дійсно нема нічого святого. Щоб добитись до мети, „вільно" уживати підкупств грошима, молодими жінками; — щоб вдержатись при силі, „вільно" винищувати один безборонний нарід, пр. український, на те, щоби Рим мав впливи на сході Европи, а Польща щоби мала велику державну територію. Нині всі державні договори зроблені сильними міра цього (конкордат Риму з Польщею також!), пересяклі макіявелізмом в повному значінню цього слова. Сьогодня богато недержавних територій-народів використовується в найнеморальнійший спосіб. Про це хіба ніхто з Українців не сумнівається, бо кожному відома доля Українців в Европі.

Вернімся назад до Макіявелевого твору **„Князь"**. В ньому виступає Макіявелі і проти християнства, яке на думку його є менше державотворчим ніж поганство. Цей закид робить Макіявелі християнству тому, бо воно не вирощує тих чеснот, які повинен мати добрий громадянин, пр. патріотизм, гордість, войовничість (хто тобі вибе одного зуба, то ти йому вибий два!) і т. п.

Християнська церква, каже Макіявелі, стоїть поза державою і вона густо часто виступає проти державницьких стремлінь народа.

Щодо папи, то Макіявелі його уважає таким самим монархом як першого ліпшого. Макіявелі певно добре розуміє, що папі не ходить о позагробове, але о дочасне земське життя. Доказом на те була папська держава і цілковито мілітарний устрій римської церкви, в якім найвисшим вождом є сам папа, членами ґенерального штабу кардинали, ґенералами корпусів чи дивізій архиепископи й епископи, командантами полків декани, а сотенними командантами рядові — фронтові священики. Вірні — це мужва, військо. Виданий приказ папою йде як при війську. Він (приказ) сліпо мусить бути старшинами і мужвою виконаний, навіть у такому разі, колиб він (сповнений приказ) приносив шкоду власному народові.

Щодо форм держави, то Макіявелі розріжняє лише дві форми: монархію і республіку. Він не розріжнює **аристократичної республики,** в якій править якась упривілійована кляса чи партія — від демократичної републики, в якій править цілий нарід.

Цей поділ двох державних форм, 1) монархія і 2) република в державознавстві і до нині має своїх приклонників-теоретиків, бо сьогоднішні державознавці в тій справі діляться на два табори. Перший табор це макіявелісти. Вони до нині твердять, що є лише дві державні форми — або монархія, або республика.

Другий табор державознавців признає троякого рода форми держави, а іменно: 1) монархія, 2) аристократична республика і 3) демократична республика. Для пояснення аристократичної республики требаб нам повторити, що аристократична республика є тоді, як державою править або багатня-шляхта, або якась упривілійована партія — от хочби одна упривілійована комуністична партія. Сьогодня виринає нераз наукове питання, як назвати теперішну радянську Україну? Нашою відповіддю на це питання булаб ось така відповідь: Радянська Україна є державою несуверенною. Вона є аристократичною республикою, бо нею править упривілійована, малочисельна група комуністів (подібно, як багатня чи родова шляхта-аристократія).

—o—

Макіявелі своїми політичними творами, головно твором „De principe" („Князь") спричинив, як сказано висше, написання богатьох творів і розвідок на політичну тему. Одні письменники, як сказано, побивали Макіявелі, а другі уважали виводи Макіявелі за розумні.

Окрім тих двох груп в державознавстві маємо посередну групу вчених, які в науковий спосіб інтерпретують твір Макіявелі п. з. „Князь". Французький державознавець Руссо (Rousseau) в другій половині 18. століття доказував, що Макіявелі написав твір „Князь" як сатиру на зображення тодішних політичних обставин.

Деякі німецькі вчені інтерпретують „Князя" як отрую для монархізму, зладжену одушевленим републиканцем Макіявелі. Німецька інтерпретація **„De principe"** може бути раціональною. Колиб ми погодилися із того рода поясненням справи, то тоді можнаб було признати, що Макіявелі на основі писань Лівія був дійсно ідеольогом великої Італії. Спосіб, „тріло для монархії"!, себто „Поради князеви" потвердилиби ідеольоґію макіявелізму, яка голосить: **„ціль освячує средства".** **(Дальше буде).**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

На краєві сироти і діточий шпиталик.

На руки делєгатки п. М. Говиковичевої зложили в Борнсайд, Іст Пулмен, Пулмен, Фордсон і Шикаго:

А. Дзюрджевич 1 дол., Ю. Небор 2 дол, О. Демкич 1 дол., К. Біляв 1 дол., В. Дудик 50 ц.; М. Гнат 1 дол., В. Грицкевич 1 дол., І. Небор 1 дол., С. Зелінка 2 дол., П. Демкович 1 дол., М. Падляцький 1 дол.; о. Драпак 5 дол., Г. Михалко 1 дол., М. Капуста 2 дол., С. Міхалко 1 дол., І Коциловська 2 дол., Н. Єфлей 1 дол., Е. Гачко 1 дол., І. Щурко 1 дол., А. Зелінка 1 дол.; А. Харовська 50 ц., К. Угрин 1 дол., М. Генко 1 дол., П. Міхалко 1 дол., І. Гінко 1 дол.; М. Дороцька 50 цнт., І. Демкович 50 ц., Г. Гінко 1 дол., К. Йонкова 50 цнт., М. Дороцький 1 дол.; І. Подгурняк 5 дол., Н. Цвян 1 дол., П. Хрущак 1 дол.; Г. Небор 5 дол., В. Деровська 25 цнт., А. Крайник 1 дол., Р. Грицейко 25 цнт.; І. Добрянська 2 дол.; Український Клюб 25 дол., С. Міляновський 1 дол., В. Стефаник 5 дол., І. Бердаховська 1 дол., З. Бартош 1 дол., І. Ромаштак 1 дол., Н. Світенький 1 дол., П. Керниця 1 дол., А Максимюк 5 дол.; А Крупяник 1 дол., І. Шиманьскі 1 дол., М. Кобилюх 2 дол., Жіноча Січ Укр. Мати 10 дол., І. Корпан 2 дол., М. Сенґлевич 2 дол.; І. Буряк 3 дол., М. Деркач 1 дол., І. Шульц 1 дол., А. Петриняк 50 ц., І. Корхоляк 2 дол.; В. Чихар 55 ц., І. Демкович 2 дол., О. Тупяк 1 дол., В. Лацик 1 дол., Ю. Копчак 1 дол., А. Ґрот 1 дол., В. Дрофта 1 дол., С. Білас 1 дол., З. Олійник 2 дол.; Фельсон 50 цнт., Р. Томас 50 цнт., Бреннер 1 дол.; С. Гнатушко 50 ц., П. Вовчко 25 ц., М. Іванців 1 дол., С. Старух 1 дол., І. Черпаняк 50 цнт., О. Малицький 50 ц., В. Гінтуско 50 цнт., І. Муц 50 цнт. Ю. Тарп 50 цнт., О. Гусейко 50 цнт., І. Жеребняк 1 дол., І. Гавриляк 50 цнт., В. Круць 1 дол., І. Тихойкій 2 дол., Братство св. Николая 5 дол., І. Бордяк 1 дол., Ю. Гінко 1 дол., І. Зайлик 50 цнт., С. Коциловська 50 цнт.; др. М. Сіменович 10 дол., Н. Сегерич 2 дол., М. Круць (старі) 1 дол., П. Пельц 2 дол., П. Бандрівчак 1 дол., В. Ґузік 5 дол., М. Цап 50 цнт., В. Цебряк 1 дол., М. Петроник 1 дол., М. Коцан 1 дол., А. Махник 2 дол., П. Сват 1 дол., Сестрицтво Пр. Богородиці, відділ 33 У. Н. Союза, 5 дол.; С. Савяк 10 дол.; І. Юшіц 2 дол., В. Карпів 1 дол., Н. Ґура 50 ц., В. Сенів 1 дол., Н. Дремницький 1 дол., др. Р. Смук 1 дол., М. Дибка 1 дол., О. Штоґрин 1 дол., Я. Германович 1 дол., М. Тимчук 1 дол., С. Доманьчук 1 дол., Тов. ім. Шевченка 5 дол., П. Данилко 1 дол.; зі збірки в церкві на Ірі $9.73; др. Сіменович 15 дол., Т. Катамей 5 дол., І. Пащ 5 дол., К. Врублевська 2 дол., В. Петрина 65 цнт., А. Свистун 1 дол., О. Собко 50 ц., G. Вудз 2 дол., А. Сенчук 2 дол., П. Пури 1 дол., П. Пастух 50 цнт., І. Миленький 2 дол., П. Кульпак 2 дол.; Я. Гладій 1 дол.; Н. Вакульський 3 дол., Я. Новосад 3 дол., І. Городиський 1 дол., Д. Когут 1 дол., І. Савчук 2 дол., Т. Тягнибік 2 дол., М. Керч 1 дол., М. Білінська 1 дол., Т. Багрій $1.50; П. Гавриш 3 дол., В. Горій 1 дол., І. Надівська 1 дол., М. Марущак 1 дол., П. Дурпик 1 дол., А. Маркевич 50 цнт., М. Вісілінський 2 дол., М. Василевська 1 дол., др. Скеґар 2 дол., П. Стім 1 дол., В. Варій 1 дол., О. Хитрий 1 дол.; М. Гарас 5 дол, Д. Бой 2 дол., С. Пущак 1 дол., Н. Голюс 1 дол., Ф. Любезний 2 дол., Д. Мидзяк 2 дол.; Г. Крайник 5 дол., М. Турко 1 дол., І. Кошур 2 дол.; М. Гнатів 1 дол., Т. Совік 1 дол., М. Андрушко 1 дол., А. Савка 1 дол., Е. Бутковський 1 дол., І. Целічка 3 дол., К. Романів 2 дол. — Разом $319.68.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Збірка на читальню.

На читальню Просвіти в Ляшках королівських зложили на руки підписаного, котрий вислав збірку до краю: С. Стефанчук 10 дол., С. Балич 10 дол., А. Раніцький 10 дол., В. Раніцький 10 дол., В. Нарепеха 10 дол.; Т. Пилипчук 5 дол., С. Киндель 5 дол., М. Старецький 2 дол. — Разом 62 доляри.

В. Нарепеха.

— Цигаро, що я у вас купив, страшне! Я аж розхорувався від нього.

— Пане, — відповів купець — і ви робите собі щось із того, що маєте одно таке цигаро; а що я нещасний маю сказати, що маю їх щось тисячу?!

ОПЕРОВА ПРІМАДОННА ХАРКІВСЬКОЇ ОПЕРИ, ЕЛЕНА ДМИТРІЄВА, ЯКА ВИСТУПИТЬ НА КОНЦЕРТІ ІВ. ЗАЛІЗНЯКА.

Жак Пфефер, менаджер Залізняка, говорить, що приготування до концерту, який має відбутися в **неділю, 23-го вересня** в честь пятьлітнього ювілею Залізняка, — вже на укінченню. В ньому буде брати участь 50 артистів і артисток. Відома оперова прімадонна, Елена Дмитрієва, відспіває кілька українських і російських пісень. Всім відомий український співак, Никола Карлаш, також відспіває ряд українських пісень. Залізняк ще раз покаже свою силу і спритність в боротьбі на тім-же концерті. **Памятайте день 23-го вересня, 2-га година по полудні.** 216

Остап Вишня.

НІМЕЦЬКЕ СЕЛО.

Нічого я тут, братця, не допойму: чи оце біля мене село, чи не село.

Дворів може з двацятеро, над озером.

Хазяї, безперечно, хліборобствують, бо, бачу, їздять з плугами на поле, возять сіно, їздять велосипедами з косами, з граблями. Дівчата кудись їздять з сапачками.

Очевидно, як і не справжнє німецьке село, то присілок чи що.

Я не знаю, чи буде життя в цьому присілку типовим узагалі для селянського німецького життя, через те боюсь узагальнювати його.

А так, коли хочете, роскажу, що воно тут робиться.

Живуть тихо. Ні пісень дівчачих не чути, ні парубоцьких висвистів.

Воріт, вимазаних дьогтем, не бачив, хоч дівчата в кожному дворі такі, що вже пора-б ворота помастити.

Пришліть мазницю дьогтю, я їм покажу, як у нас на Україні парубкують.

Є дві пивні з столиками в садочках... Місцевих пожильців я в тих пивних не бачу, держать ті пивні хазяї спеціяльно для приїзжих із Берліна гостей; бо на озеро неділями й святами сила народу зїзджається.

Розпитувався, де самогон гонять.

— Нема, — кажуть.

— Щож ви тоді за село, за таке, — кажу їм.

Жінки ввесь час пораються на вгородах: полять.

Сельради нема. Кооперативи таксамо нема.

Є одна бакалійна крамничка „Матеріяльварен", як значиться на вивісці. В крамниці можна дістати, чого хочете, аж до дорогих вин і лікерів. Крамниця чиста, крам свіжий, добрий. Мануфактури в крамниці нема. Біля крамниці, хоч там є і пиво й горівка, бійки ще не було ні разу.

Чоловіки, видко, багато працюють. Взагалі, по хазяйству. Всі вони з цигарами в зубах і в якихось таких черевиках, без задників і на деревляній підошві.

Їде на велосипеді, а черевик тільки — Хляп! Хляп!

А на велосипедах геть чисто всі.

Ну, така іноді бабуся їде на велосипеді, що не знаєш, як вона на його видралась.

А то бачиш іще таке: хлопчисько, років так йому 5—6, на маминому велосипеді котить. Вонож пацаня, до сідла не дістане, а їде на самих педалях. Велосипед більший за його вдесятеро. Нічого — їде! Аж крекче, та їде!

*

Коров ніде не бачу, хоч, видко, що корови є, бо молоко возять.

Коров не пасуть. І коней не пасуть.

Коні добрі, стрижені, вичищені й вимиті. Їздять повагом, здебільшого ходою, іноді — підтюпцем і ніколи швидко.

Не бачив також, щоб летів якийсь хазяїн вскач, стоячи на гарбі й репіжачи коні навильником по клубах.

*

Пасуть вівці і кози. Пасуть хлопчики. Вівці такіж таки вівці, як і в нас, здебільша мериноси. І кози так, як і в нас. І цап такий самий, як і в нас. І Німці ще не придумали цапа доїти. Цап і тут не доїться.

Мекають і вівці й кози по німецькому.

У нас так:

— М-м-м-е!

А в ним цап і баран мекають:

— Дер м-м-м-е!

Вівці й кози:

— Ді м-м-м-м-е!

Козинята:

— Дас м-м-м-е!

Пастушки не матюкаються і не просять:

— Дядьку, дайте закурити!

А при зустрічі завжди кажуть:

— „Ґутен Таґ"!

Огороди й садки дуже добрі. Чисті, викохані. Нема дощу — що вечора поливають і садок і город. Для того є спеціяльні „пожежні" кишки.

Ясно, що в кожному дворі не колодязь, а водогін.

А то ще й так буває: Невеличкий клаптик біля огороду левадки, сіножати, і от бачу, що, так в тиждень раз, хазяїн поливає його чимось із бочки. Просто коня запрягає до бочки і їздить тою левадкою кружка, а з бочки щось віялом таким виливається. Розпитуюсь. Виявляється, що в ту бочку він збирає зпід худоби сечу, а потім тією сечою поливає леваду. Он воно як!

*

Неділями жінки не ськаються, лежачи на призьбі чи під грушкою. Не видно також, щоб якась мати гналася улицею з дрючком або з віником за хлопцем чи за дівчиною. Чорти тут усі в озері спокійно живуть, бо не чути, щаб хтось їх непокоїв, посилаючи заразом по стонацять штук у печінку, в душу й у голову. Біля пивних не то що бійки, а й матюків не чути. До того сумно, що просто, хоч сам ходи та матюкайся!

*

Щодо аліментів таксамо щось не чути. Хлопці всі такі веселі ходять, що аліментів, видно, не платять.

*

Я-ж знаю, що ви зараз запитаєте лукаво:

— А самооподаткування там є? Ото ти нам скажи!

Є! Є „самооподаткування". Бо неписьменність тут ліквідовано ще трицять літ тому. Ще 1898 року був тут останній неграмотний!

І в кожному селі є школа.

Та не одна. А так: в одній учаться, а друга в запасі стоїть.

І містки всі цілі... І дороги путні...

Отак і живемо! Тихо живемо.

А оце три дні тому, дивлюсь, біля моєї хати на майданчику, над озером, дві якісь великі хури (фіри) зупинились. Дивився я на ті хури і ніяк не міг догадатись, що воно таке там навантажено.

Пішов до лікаря, години за дві вертаюсь, а вже біля мене каруселя стоїть. Такаж самісінька як і в Козельщині на ярмарку. Коні деревляні, свині деревляні, гусаки, крісла. Цяцьки кругом висять.

І тільки й того, що електрику відразу від стовба до каруселі провели.

Ну, думаю, наша бере! Це наша каруселя!

Я собі думав: невжеж Німці, такий культурний народ, — і на каруселі!

Мені так гадалося, що німецькі діти тільки й думають, що про репарації та про плян Доса!

Нічого подібного! Як заграла ввечорі катеринка, як поназбігалося дітлахів! — як комашні! Крутяться, аж поки баки їм позабиває.

А карусельник хитріший від наших. Наші так наймають хлопців, щоб крутили каруселю, а цей білу кобилу для цього пристроїв. Кобильчина біга в середині й карусель крутить. І так — я вам кажу — розумна кобильчина: як тільки дзвоник задзвонить починати — вона й біжить; як задзвонить припинити — вона стає.

Третій день уже каруселя крутиться... Години до 12 ночі не вгаває. То крутились діти, а це вже й дорослі пішли. Старі діти вертяться.

Зпочатку мені подобалося. Сидиш, заплющиш очі й думаєш, що ти в Козельщині на ярмарку. А катеринка ще візьме та й смалить „Стеньку Разина".

А це вже набридло.

Та ще сьогодні цілий вечір не „Разина" грає, а якоїсь такої нудної й голосної.

Отакої:

Ой,-ра-ра-ра—п-у-у!

Ой,-ра-ра-ра—п-у-у!

Правда, поганий мотив?

Аж в ухах лящить!

Ну, не дає писати ніяк!

Крапка!

(„Вісти").

СОВЄТСЬКА ЦЕНЗУРА.

Анекдоти історичні про царську цензуру містили здавалося би все, що в цій ділянці глупота й злоба можуть видумати. Та виявляється, що й совєтській цензурі не бракує тих прикмет. Ось кілька примірів. В Олександрівськім театрі в Петрограді грали сатиричну програму. Вершком вечеру була „Імітація Ізадори Дункан". Молодий талановитий балетмайстер показував, як знаменита босоніжка, що перейшла, як звісно, на службу совєтів, танцює „Інтернаціонал". Саля одушевилась і жадала „біс". Імітатор хотів уже повторити танець, але з колишньої великокняжої льожі, а тепер „чрезвичайки" роздався крик: „Досить! Не позволяю викликати чорта!" Спустили занавісу. Управителя театру Ексларовича візвали до команданта міста, де одержав строгу догану. В Курську інсценізували „Суд над о. Сергієм". Власти приказали, щоби на сцені був совєтський народний суд, а не суд із часів Миколи І., хоч акція діється в тім часі. Один із петроградських цензорів змішав заголовок книжки „Курс петрографії" (наука про гори) на „Курс леніноґрафії", а умотивував це тим, що Петроград називається тепер Ленінград.

